

Інший приклад дослідницької компетентності може полягати в проведенні аналізу наявних підходів до викладання технологічної освіти та розробці нових методик. Студенти можуть проводити дослідження зі збору та аналізу інформації про різні методики викладання, використання новітніх технологій у навчальному процесі, інноваційні підходи тощо. На основі цього аналізу можна розробляти власні методичні матеріали для викладання технологічної освіти. Крім того, студенти можуть брати участь у наукових дослідженнях з технологічної освіти, досліджуючи новітні технології та методики викладання. Наприклад, студенти можуть досліджувати ефективність використання віртуальної реальності у навчальному процесі та визначати, як вона може покращити процес засвоєння технологічних знань учнями.

Також важливою частиною дослідницької компетентності є вміння студентів документувати та представляти результати своїх досліджень у належному форматі. Вони повинні вміти писати наукові статті, презентації та доповіді, що дасть їм можливість поділитися своїми дослідженнями з науковою спільнотою та отримати відгуки та рекомендації.

Таким чином, дослідницька компетентність є невід'ємною частиною фахової підготовки майбутніх учителів технологічної освіти. Це дає їм можливість вирішувати актуальні проблеми в галузі технологічної освіти та розробляти нові методики та підходи для її покращення. Крім того, вміння проводити дослідження та аналізувати отримані дані є корисними не тільки в професійній діяльності, але і в особистому житті. Зокрема, студенти зможуть застосовувати ці навички під час вирішення різноманітних проблем в освіті та в інших сферах життя. Таким чином, формування дослідницької компетентності у майбутніх учителів технологічної освіти є важливою складовою їхньої підготовки, що дозволяє їм ефективно функціонувати в сучасному освітньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Середа А. М. Формування дослідницької компетентності майбутніх учителів технологічної освіти в умовах вищого навчального закладу. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. 2020. № 4(14). С. 93-99.
2. Чернецька Н. М., Семеніхіна Л. В. Дослідницька компетентність майбутніх учителів технологічної освіти: структура та зміст. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. №9(97). С. 154-165.

Урусський А. В.

канд. пед. наук, викладач,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Нижник О. І.

магістрант,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ПРОЄКТУВАННЯ ПРОЦЕСУ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ НА ВЕРСТАТАХ З ЦИФРОВИМ ПРОГРАМНИМ КЕРУВАННЯМ

У сучасних умовах значного поширення і використання набувають верстати з цифровим програмним керуванням (ЦПК). Вони знаходять своє застосування у різних галузях виробництва та підприємствах, що обумовлено сукупністю їх переваг, зокрема: високий ступінь автоматизації та гнучкості процесу виробництва; процес виготовлення виробів або ж обробка проводиться значно швидше, вироби виходять більш якісними, з мінімальною кількістю відходів і відсотку браку тощо.

Не виникає сумнівів той факт, що для майбутніх учителів технологій також потрібно забезпечити таку підготовку з проєктування і виготовлення виробів на верстатах з ЦПК.

У Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (ТНПУ) така підготовка забезпечується при вивченні студентами дисципліни «Оброблення матеріалів на обладнанні з ЦПК» на другому рівні вищої освіти. У процесі оволодіння студентами даною дисципліною у них формуються фахові компетентності з проєктування і виготовлення виробів з використанням верстатів з ЦПК. Так, вони знатимуть: види верстатів з ЦПК і особливості їх роботи, специфіку проєктування виробів і їх виготовлення на верстатах з ЦПК, вимоги до макету (графічного зображення у цифровому форматі) та ін.

Практичні вміння у студентів формуються при роботі з фрезерно-гравірувальним верстатом моделі STO CNC 6090. Так, студенти повинні навчитись: проєктувати 2 D і 3 D вироби, виконувати кресленик виробу (деталей) у цифровому форматі, здійснювати підготовку верстата до роботи, підбирати і закріплювати різальний інструмент, закріплювати заготовки, налаштовувати програмне забезпечення верстата, виготовляти вироби.

Загалом, можна констатувати, що після опанування курсу, у студентів повинно бути сформоване як комплексне уявлення про верстати з ЦПК так й уміння проєктувати і виготовляти вироби на фрезерно-гравірувальному верстаті моделі STO CNC 6090.

Недоліком, на нашу думку, є той факт, що така підготовка здійснюється лише при навчанні майбутніх учителів технологій у магістратурі. Тоді як, в основній своїй більшості, практична складова підготовки студентів переважає на першому рівні вищої освіти. Окрім того, студенти виявляють зацікавленість до проєктування і виготовлення виробів з використанням верстатів з ЦПК при навчанні на 2-4 курсі.

Як підкреслюють А. Урусський і Ю. Туранов підготовку майбутніх учителів технологій з проєктування і виготовлення виробів на верстатах з ЦПК можна розділити на 2-і складові [1]: перша – проєктування виробів (деталей) і виконання їх креслеників у комп'ютерних графічних програмах; друга – налаштування верстатів і виготовлення виробів (деталей) на верстатах із ЦПК. Відповідно, підготовку студентів з проєктування виробів і виконання креслеників у комп'ютерних графічних програмах, на нашу думку, можна здійснювати на першому рівні вищої освіти.

Певною мірою, така підготовка забезпечується. Так, при вивченні студентами дисципліни «Нарисна геометрія, креслення і комп'ютерна графіка» студенти оволодівають вміннями виконувати кресленики у комп'ютерній графічній програмі Компас-3D. Окрім того, студенти виконують індивідуальне навчально-дослідне завдання, що передбачає виконання креслеників деталей підставки під девайс у Компас-3D [2]. Такі кресленики деталей у цифровому форматі студенти можуть замовити виготовлення на лазерно-гравірувальному верстаті на підприємствах регіону.

Формування компетентностей з проєктування виробів у студентів забезпечуються при вивченні ними дисциплін «Основи проєктування і моделювання», «Технічна творчість», «Технологія столярно-меблевого виробництва» та ін.

Загалом, можна зазначити, що у студентів при навчанні на першому рівні вищої освіти існує певний досвід з проєктування виробів і виконання креслеників у цифровому форматі з можливістю їх виготовити на верстатах з ЦПК.

Водночас, цих складових, на нашу думку, не є достатньо щоб забезпечити процес виготовлення виробу з використанням верстатів з ЦПК згідно початкового задуму – від проєктування конструкції до складання деталей у виріб (опорядження). Не менш важливим є процес проєктування технологічного процесу з врахуванням можливостей самих верстатів з ЦПК. Врахування сукупностей особливостей технології виготовлення дозволяє уникнути браку виробу або ж окремих його недоліків. Так, до таких особливостей, на нашу думку, доцільно віднести:

– особливості виконання порізки виробу (деталей) на окремих верстатах з ЦПК. Наприклад, при порізці фанери на лазерному верстаті на поверхнях матеріалу, між пропилом, з'являються обвуглені краї. Як правило, такий недолік виправляється операцією шліфування;

– необхідність додаткової обробки деталей після виконання технологічних операцій на верстатах з ЦПК. У більшості випадків, після зняття заготовки з верстата з ЦПК є необхідність або ж доцільність використання електроінструментів або ж іншого обладнання. Таким операціями можуть шліфування, опорядження, оздоблення, складання та ін. Так, операція складання використовується при виготовленні плоских деталей з подальшим їх складанням у виріб. Наприклад, складання виробу (своєрідного 3D-конструктора) з плоских деталей з фанери;

– необхідність додаткової підготовки заготовок перед встановленням на стіл верстата. Для виготовлення виробів (деталей) на окремих верстатах з ЦПК, необхідно виконати підготовку заготовок, перед їх встановленням і закріпленням. Так, перед виготовлення виробу на фрезерно-гравірувальному верстаті у заготованці необхідно сформувати базові поверхні.

Можна узагальнити, що більшість верстатів з ЦПК не забезпечують повноцінний технологічний процес виготовлення виробу. Вони виконують операції в межах технологічних можливостей верстата. Саме тому є необхідність проектування технологічного процесу на виготовлення виробу.

За відсутності досвіду з виготовлення виробу на верстатах з ЦПК, у студентів, при навчанні на першому рівні вищої освіти, можуть виникати труднощі з проектування такого технологічного процесу. У такому випадку, на нашу думку, студентів необхідно проінформувати про технологічні особливості виготовлення виробів (деталей) з використанням верстатів з ЦПК. Одним із способів інформування студентів можуть бути рекомендації у вигляді настанов або ж алгоритму з проектування технологічного процесу при виготовленні виробу з використанням верстата з ЦПК. У таких настановах (алгоритмах), на нашу думку, повинно бути:

– приклад розробленого технологічного процесу виготовлення виробу з використанням верстата з ЦПК;

– опис особливостей виконуваних технологічних операцій на верстатах з ЦПК.

– сукупність рекомендацій, які дозволять уникнути недоліків або ж браку виробу при його виготовленні з використанням того або ж іншого верстата з ЦПК.

У підсумку можна стверджувати, що є необхідним здійснювати проектування технологічного процесу при виготовленні виробів з використанням верстатів з ЦПК, а також інформування студентів, які навчаються на першому рівні вищої освіти, щодо особливостей виконуваних операцій верстатами з ЦПК.

Список використаних джерел

1. Урусський А. В., Туранов Ю. О. Підготовка майбутніх учителів технологій до проектування та виготовлення виробів на верстатах з цифровим програмним керуванням. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/27605> (дата звернення 04.04.2023).

2. Гавришак Г. Р., Урусський А. В. Формування графічної компетентності здобувачів вищої освіти засобами комп'ютерно-орієнтованих технологій. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*. Сер. Педагогіка. Тернопіль, 2021. № 1. С. 6–13.